

de Ovend

STELLINGWARFS TIEDSCHRIFT

51e jaorgaank no. 2 | april 2023

Kolofon

De Ovend wodt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte en komt zes keer in et jaor over de heerd bij de leden/ab. In dit blad verschiene bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge.

Redaktie Kjest Herder, Henk Kroese en Attie Nijboer
Buro-redakteur Abel Darwinkel

DTP en omslag BVK grafisch vormgever, Haulerwiek

Drok Printbase, Sunt-Jehannesge

Adres Stichting Stellingwarver Schrieversronte,
Willinge Prinsstraote 10,
8421 PE Berkoop/Oldeberkoop
Till. (0516) 451108

Eupeningstieden Deensdag t/m donderdag: 9.00 ure tot 16.00 ure
administraosie Overleg mit aandere mitwarkers kan alliend nao tillefonische ofspraoke

E-mail info@stellingwarfs.nl

Webstee www.stellingwarver-schrieversronte.nl
www.stellingwarfs.nl - (algemien)
www.stellingplus.nl - (aktiviteiten)
www.stellingja.nl - (digitaal kenniscentrum)

Ok te volgen op

Lidm./Ab. € 20,00 in et jaor
Opzeggen kan schriftelik tot ien maond veur et begin van een ni'j jaor

Losse nummers € 4,00

ISSN 0166-7351

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

De Stellingwarver Schrieversronte het per 1 jannewaori 2012 een kulturele ANBI-staotus. Dat beteknet dat bi'j een gift an oonze stichting et bedrag verhoogd wodt mit 25%, tot een maximum van € 1250,00 in et jaor. Giften bin oftrekber, as die meer as 1% van jow inkommen binnen.

INHOOLD

Hennie Duin

Iene dag naar Peries

Alles begint mit kieken

Diel III Berkoop

FOTO'S/OFBELINGS

Omslag: Meule De Reiger bij Nijtriene

Foto: Kjest Herder

3	????
6, 22, 29	Lenus van der Broek
9	Johan Veenstra
11, 13	Harmen Houtman
14-16	Collectie Stichting Nobilis
17	Collectie Dirk Kerst Koopmans Stichting
21	Kjest Herder
24	Henk Bloemhoff
26	Wim de Boer

2	Sietske Bloemhoff Et veuroffien
3	Van de redaktie In de kieker: Hennie Duin (<i>interview</i>)
6	Van de redaktie In Memoriam Jimmy Visser
7	Jimmy Visser Keunst op een kevtot
9	Johan Veenstra Iene dag naar Peries
12	Willem Jan Teijema Vremd (<i>gedicht</i>)
13	Harmen Houtman Zien knoesten (<i>gedicht</i>)
15	Pieter Jonker Alles begint mit kieken
18	Carlo Campana Zwaortekracht (<i>gedicht</i>)
19	Kjest Herder Naor de tandarts (<i>verhael</i>)
22	Van de redaktie Stellingwarver Wiesneus prissenteeerd op K.J. Dijkstraschoele
23	Wim de Boer en Henk Bloemhoff Op 't punt van verschiene: Veldnaemen van Stellingwarf diel III Berkoop
29	Van de redaktie Moole middag veur bewoners woonzorgcentra Jaorvergeerdering Schrieversronte
30	Abel Darwinkel Grensland Stellingwerf prissenteeerd
31	Henk Kroese Lange tijen lezers (<i>kolumen</i>)

D'r is de laeste tied veul wisseling van de waacht west in de redaktie van oons tiedschrift *De Ovend*! Dat zoks allemaole zo vlot en goed verlopen is, naodat eerst Jan Koops en doe ik as redaktieleden angeven hadden stoppen te zullen, is arg positief! Want we weten now ienkeer allemaole wel dat et de hietied lastiger is om meensken veur vrijwilligerswark te kriegen. Dat gelt niet allieend veur et vienen van bijglikeks ni'je, bekwaoe, bestuursleden veur verienings of stichtings, mar ok veur et redaktiewark van tiedschriften as *De Ovend*. De Stellingwarver Schrieversronte kan him daoromme de hanen dichtekniepen dat de redaktie van oons tiedschrift uut drie personen bestaon blift, mar bovendat alle drieje veul kwaliteiten veur dit belangrieke wark in huus hebben.

Kjest, die al een tal jaoren mitdri'jt en veur veural hiele goeie interviews en verhaelen zorgt. Henk Kroese, an et aende van veurig jaor begonnen, en van wie we uut et verleden nog wel weten dat hi'j as redaktielid 'bried inzetber' is. Die tot op 'e dag van vandaege nog altied bekend is van zien betrokken, mar pattietoeren ok snedige, kollums.

Veul kwaliteiten het zeker ok oons ni'jste redaktielid. Ok zij zet heur al jaoren in veur et Stellingwarfs en de Stellingwarver Schrieversronte. Nog niet zo lange leden was ze zes jaor laank een slim aktief bestuurslid, mar de meersten van jim zullen Attie veural kennen as dichteres. Want krek, et is Attie Nijboer van Oosterwoolde die sund dit twiede nommer van dit jaor redaktielid is van *De Ovend*. Daor biwwe as (oold-)redaktieleden ommeraek wies mit! En, zoas Kjest in et veurige *Veuroffien* al angaf, et is arg mooi dat de redaktie opni'j een vrouw in de midden het! Ok van dit plak of weens ik Attie alle sukses en plezier toe mit heur ni'jste Schrieversrontetaeke!

Attie, Henk en Kjest: dat jim mit 'n drienend *de Ovend* van de SSR niet allieend smeulende holen zullen, mar keer op keer et vuur d'r van mit biezondere en inspirerende bijdregen oppoken en volop branende holen! Neffens mi'j komt dat, mit de ondersteuning van oonze buroredakteur Abel, hielemaole goed!

Dat *De Ovend* altied goed lezen wodt deur de leden van oonze stichting marke ik vlak nao et verschienen van et feberwaorinommer nog es weer. Zo kreeg ik arg aorige reakties op et artikel over de Nijberkoper buurtschoppen legypte en 't Zaand. Mar nog veul meer reakties kwammen d'r binnen op mien oproep veur foto's en gegevens ten behoeve van et boek over boerderi'jen in Stellingwarf daor ik now ok mit an de gang bin.

De Ovend is et ienige Stellingwarver tiedschrift dat ruimte bödt veur niet allieend literair wark, mar dat ok ommedaenken het veur (et biezondere van) oonze tael, de (kultuur)geschiedenis, de netuur en et laandschop. Ik hoop dat dat in lengte van jaoren zo blieven zal!

In de kieker: Hennie Duin

Hennie is mien eerste 'klus' as nij redaktielid van *de Ovend*. A'k die zaoterdag, de 27ste jannewaori naor heur toe rie, bedank ik me da'k herwerts jaoren leden ok al es op interview west hebbe op et stee van Hennie en Meine. Ik woonde doe nog op 'e Fochtel en schrief veur et dorpskraantien, in de volksmond bekend as et 'blauwe boekien'. Dat boekien is d'r nog hieltied, mit deur de inzet van Hennie! Dat zegt al een betien hoe of Hennie in mekere stikt. Mar lees mar gauw veerder om mit heur in de kunde te kommen.

Van wie bin ie d'r iene?

Hennie is d'r iene van Jannes Stoker en Harmke Kiers van de Fochtel. Ze is et jongste kiend uut een gezin van vuuf kiender. Ze gruiit daor op, mar naor schoele gaot ze daor niet. Veur et Christelijk onderwijs bin ze toch anwezen op Oosterwoolde. Ze vint et mar niks, vremd zels, om de schoele op 'e Fochtel alle dagen veurbij fietsen te moeten. Vervolgonderwijs kun ze sowieso niet volgen op et dörp. Ze vint et ok mar niks om mit heur oolden naor Oosterwoolde verhuzen te moeten,

Hennie Duin is 59 jaor, is trouwd mit Meine en woont op 'e Knolle in Oosterwoolde. Zij het drie kiender en twee kleinkinder.

Mit heur man Meine het zij een vleiskukenbedrief, Maatschop Duin-Stoker. Ze is bestuurslid en de ni'je mitwarkster bij de Schrieversronte.

as heur bruur de boerkeri'je van heit en mem overnimt. Ze mist de reuring en de ruimte op en rondom et boere-arf. In die tied, ze is dan achttien jaor, warkt ze bij et CCLB (Coöperatieve Centraole Laandbouw Boekholing). Dat vint ze mooi wark.

Thuus op 'e Fochtel

Now woont ze al weer herwerths jaoren op et voetenaende van de Fochtel, wiels De Knolle onder de postcode van Oosterwoolde vaalt... Et gezin Duin is wat et dörps- en verieningsleven anbelangt, ok veural op 'e Fochtel richt! Daor bin ze ok altied slim aktief en betrokken. Bij onder eren de voetballeri'je, de dörpsfeesten en et teniel. Hennie kan meraokels goed teniel speulen en dat mag ik, as oold inwoonster van de Fochtel, best zeggen! Jammer dat et dörpsleven d'r niet meer zo broest as vroeger, mar as d'r wat te doen vaalt, bin Meine en Hennie as et kan van de pertij!

Op et voetbalveld het Hennie in heur jonge jaoren ok heur liefde vunnen ...! Ze is niet bij et doel weg te slaon waoras die aorige keeper uut Langedieke staot. Tja, Hennie is thuus op 'e Fochtel mar kwam ok vaeke in Oosterwoolde. Bij heur oolden die, dan al slim op leeftied, hieltied meer zorg neudig hebben. Beiden kommen in et ni'js nao die verschrikkelike overval in heur huus in Oosterwoolde. Gelokkig bin de daeders oppakt! Mar disse laffe inbraok lat onnutwisbere sporen achter bij heur en de familie.

Intied bin Hennie heur oolden uut de tied raekt. Zo ok heur gehandicapte bruur, die

et Syndroom van Down hadde.

Elk huus het zien kruus.

En dat is op 'e Knolle niet eers! Beveurbeeld et onwisse veurtbestaon van heur bedrief. Een vleiskukenbedrief mit de 'kont' tegen et Fochtelervene. We kennen allemaol de problematiek van 'boerken' in of bij netuurgebieden. Dat geft zo zien zorgen, mar ze holen de kop d'r veur! En ze geniet van heur gezin en de kleinkinder. Dat zorgt veur verdievedaosie. Zo past ze ien keer in de weke op heur kleinkinder. Et pake en beppe wezen, daor genieten ze slim van.

Hennie is altied in de weer, mar een utien op zien tied lat ze ok niet an heur veurbijgaon.

Ja, ik moet anmaeken om dit interview op 'e tied in de waacht te slepen, want in de middag staot winkelen mit dochter en schoondochters op et pergramme. Now ja, dat awweseren vaalt mit heur want Hennie en ik kun et wel aorigan de praot holen.

Gien onbekende

Veur pattie leden van de Schrieversronte is Hennie gien onbekende meer. Ze is ponghoolder in et bestuur. As d'r een ledevergeerding is, dan geft Hennie tekst en uitleg over de inkomsten en uitgaven en maekt zoks inzichtelijk veur de leden mit een powerpointprissentasie.

Sund kot is Hennie de ni'je mitwarkster en rechterhaand van de direktieur Abel. Dat hebben jim vaast wel hier of daor mitkregen.

Beter kan niet, zoj' zeggen, mar... ik was d'r al bange veur! Hennie kan vanwegens meugelike belangenverstrengeling niet anblieven as ponghoolder.

Goed mit ciefers

Tja, et is niet aandere, mar Hennie zal heur vanuut de ni'je funktie ok inzetten blieven om de financiën van de Schrieversronte goed op odder te holen. En dat zoks bij heur in goeie hanen is, daor kuwwe wisse

van wezen!

Zo bemuut ze heur onder eren ok mit de financiering van de verbouwing van et thuushonk van de Schrieversronte, die op hanen is. Mar ok mit subsidieaanvraogen en veerder alles wat mit debet en credit te maeken het. 'Ik beslis d'r niet over heur', verdudelikt ze nog even.

Mar ze levert daormit wel een belangrieke bi'jdrege in allerhaande besluten over et reilen en zeilen van de Schrieversronte.

Hennie het een telent veur ciefers, dat het ze van heur heit. En kan as de boekholing wat in de sloerzak raekt is, odder op zaeken stellen. Dat wodt opmarkt! En zo het ze de boekholing van onder eren Kien-deropvang et Clowntje; van et dörpshuus Et Legien, van F.C. Fochteloo en de Pro-testaanse Gemiente Oosterwoolde onder heur beheer had. En now bin 'k lichtkaans niet iens kompleet!

Maatschoppelik betrokken

Hennie dreegt heur stientien bi'j in et vrijwilligerswark. Willewark, wat heur niks opsmiet, mar wat ze in heur hatte vint dat ze doen moet. Heur driefvere is om heur in te zetten veur et maatschoppelik belang. 'Ie kun altied wel vanof de ziedkaante wat roepen, mar ie kun d'r beter zels wat an doen', is Hennies levensmotto. Van wie ze dat het?

Van beide oolden zegt ze. Die bin altied aktief in de weer west veur et dörpsbelang, et verieningsleven en de karke. Mem zaemelde ok jaorenlaank geld in veur et gehandicapte kiend. Deur heur heit, die wethoolder west is, krigt ze ok belangstelling veur de poletiek.

Zels is ze raadslid west. Beiden doen dat in de eigen gemiente en veur et CDA.

Buten de deure warken

Wat opvaalt is dat Hennie heur wark, vrijwillig of betaeld, altied te maeken het mit financiën. Zo dot ze niet allienig de boek-

holing van et eigen bedrief, mar ok die van de veerdere familie.

De leste jaoren is Hennie warkzem west bi'j Meine Jansma; een groothandel in streekprodukten uut de Haule. Kotle-den het zij die baene opzegd om de ni'je uitdaeging bi'j de Schrieversronte an te gaon. Ze het d'r slim nocht an en is al mit vaort en vaosie an de slag. 'Ik moet me nog wel in zaeken verdiepen en dat vragt de eerste tied nog wel wat uutzukeri'je', is heur bescheid. Welkom Hennie, geef et wat tied en dan komt et hielendal goed!

De kop leeg maeken

Of Hennie ok nog hobby's het? Jawis, ze gaot te stijldaansen mit Meine bi'j Clarette & Leon en zit daar mit een koppel vrouwluden ok op Salsadaansen. Even de kop vrij maeken op zien tied is ok neudig zegt Hennie. Dat is een waorhied as een koe en ik heb hier ok niks meer an toe te voegen. Butendat staot de familie aansens op 'e stoepe om mit mem uut winkelen te gaon! Ze zullen die zaoterdagmiddag et winkelcentrum de Wijk bi'j Meppel onveilig maeken! 'Ik laot me wel adviseren', zegt ze gniezend. Verstanig Hennie!...En geld moet rollen of niet dan!

In Memoriam Jimmy Visser

* Wolvege 1-8-1948 – † Wolvege 17-10-2022

De Stellingwarver schrijfster Jimmy Visser is vleden jaor oktober uut de tied raekt.

Jimmy is 74 jaor wodden.

Van 2000 tot 2013 het Jimmy in de redaksie van et tiedschrift *De Ovend* zeten.

Jimmy maekte van et begun of an diel uut van de Stellingwarver schriefgroep *Letterstreken* die al meer as twintig jaor bestaot. In de bundel *Studentehaever* (SSR 2006), een bundel mit wark van een groep kursisten kreatief schrieven in et Stellingwarfs, staot een gedicht en een verhael van Jimmy.

Jimmy gruuide op in Wolvege in de Karkstraote en wus hiel vule over dit plak. Ze was een echte Stellingwarfse en kon in die tael prachtige verhaelen en gedichten schrieven en ok veurdregen. Jimmy was bescheiden, ok over heur eigen schrieven, mar binnen de schriefgroep *Letterstreken* ston zĳ bekend om heur goeie idenen. Zo bedocht ze zels een straote mit de naeme 'De Steeg' waornao de ere schrievers allemaole een nummer van een huus in disse straote kregen, mit een kotte beschrijving en daar mos dan een verhael over maekt wodden.

De Schrieversronte zal Jimmy Visser missen. Hieronder een gedicht en een verhael van heur.

Veurbij

De show is an zien aende kommen

De akteur zwiegt

zwiegt veur altied

Et is stille

Doodstille

Applaus niet meer te heuren

Decibels tot nul reduceerd

Zien naeme, eertieds op ieders lippe

wodt niet meer uutspreuken

wodt niet meer heurd

is mit et utdollen van zien graf

wegraekt en toedekt mit

een grauwe stien

roem is niet ieuwig

roem duurt mar kot

aj' et zwiegen d'r toedoen

is 't rap vot.

Jimmy

Jimmy Visser lest veur uut eigen wark in 2013.

Keunst op een kevat

Ja heur, ik zie et drekt. Kan ok niet missen mit zoe'n opvalende kleur. Een kleur as de vaele overal van mien moe, die ze in et buuthuus wel an hebben mos, mar waar as ze al heur levensdaegen een gloepense hekel an hadde. 't Vul ok niet mit aj' aandere ambisies hadden as boerin te wodden. Zesendattig jaor het ze praktisch alle daegen die vaele blauwe kleur an et lief had. Al vroeg het ze me leerd, dat d'r kleuren binnen, die je nooit dichtebij haelen moeten. Koestrontbruun en en verwassen overalleblauw. Die deugen niet.

Alle jaoren ligt die kleur weer bij mij op de matte. Groot vaelblauw mit een veensterglassien. De belastingbrief! Et is of de grieze me over de grauwe gaot, wiels ik onderhaand d'r wel an wend wezen kon. Ik pak him van de matte en hool him veer van me of. Kieper him dan boven op de kaaste. Veur een maond het dat ding een daalders plakkien. Krekt veur de eerste april za'k et ding wel weer veur et locht haelen. Zo liekt et wel, as is dat blauwe kevat even vot, mar dat is et now krekt. Mien dag is daordeur al weer bedurven. Et kevat het zien wark al weer daon en blijft mij in de kop zitten. In bedde bin'k d'r nog mit doende.

Die naacht droom ik van dat vaelblauwe kevat. Ik krieg nog een blauw kevottien. Een kleintien mit een stickertien d'r op: Dit is belangriek!!!
As een iesklompe mit kiepevel maek ik him los.

'Mevrouw we hebben gehoord, dat u zich vreselijk ergert aan onze blauwe belastingkleur. We dagen u uit een ander beter toegankelijk ontwerp in te sturen. Kritiek leveren is gemakkelijk, kom dan ook met

een nieuw ontwerp. Dit voorstel wordt u gedaan naar aanleiding van het nieuwe regeerakkoord in het kader van het motto: SAMEN WERKEN, SAMEN LEVEN.'

Och heden, now bin B-B-R ok nog drok mit mij west. Ik bin dochs verplicht mit te warken an die aekelige slogan: 'samen werken, samen leven.' Dat ze me daor niet veur vraogd hebben. Dat motto had ik ok graeg aandere had. Ik had mij graeg beugen over iets mederner en stimulerender kwats. Wat moe'k now mit zoe'n opdracht: Maek een mooier kevat veur de belastingdienst. Inienend drijt et me rond in et heufd. Dit is prachtig. Dit moet een kevat wodden, dat iederiene graeg op de matte het. Je moeten as et waore haost niet meer waachten kunnen om him te kriegten. Alle daegen vraogen an kunde en familie as zij et kevat al hebben. Je moeten d'r zo wies mit wizen, daj'ze speren, inliesten en an de mure hangen. Dit is et! Ik heb et veur mekeer. Toegelielik kan ik even weten laoten, dat B, B en R de keunst vergeten binnen in heur akkoord. Nargens gien ommedaenken veur disse belangrieke zaeken. Betien dom, betien verschrikkelik dom. Hoe moewe now veerder geschiedenis maeken, zonder keunst en kultuur van vandaege en de tied die nog kommen gaot. Krekt de kultuur moet op et kevat. De eerste en de tweede tael en as ik et dan dochs veur et zeggen hebbe, kriegten de streeктаelen een best plak in dit ontwarp. Idenen genoeg inienend. De veurkaante en de achterkaante kan ik bruken. Ze moeten wel wat akkederen. De voegels van Escher mit et lied van de voegels in Berlin, die wel vrij van oost naor west vliegten kunnen. Een tekening van de Scheene van Dirk Kerst Koopmans

mit et Stellingwarfs Volkslied. Jan Mankes tegere mit Johan Veenstra, een pracht kombinaosie liekt me. De priesfoto van de verwoesting van Libanon wodt plaest over et verhael van W.H. de Vries. We hebben ommers nog niks van de oorlog leerd, dat gaot altied deur. Et liekt wel of we d'r niet zonder kunnen. Zol de meenskhied kicken op oorlog of zol et een hoop centen opleveren. De Friese koeneschilder Wiebe van der Zee op de veurkaante en een lied van Normaal (De boer is troef) achterop. Jopie Huisman en Harmen Houtman kuj' makkelijk koppelen. Harmen het de gedichten dochs al klaor. Theun de Vries ma'k niet vergeten dit jaor. Douwe Kootstra wil daor grif wel an mitwarken. Een museum kan ok wel op de veurkaante. Daor kan de Belvédère of et Grunninger museum op, mar een kleintien zol wel wat andacht bruken kunnen. De theefabriek of die aorige uut Staphorst? Allebeide doe ik. Netuurlik moe'k dan nog wel wat van Ede Staal en een Drents stokkien zuken. Harm en Roelof lichtkaans, mit heur lied om de streektael asjeblijft meer te bruken. Een foto van Jaap van Zweden, de dirigent wil ik d'r op. Die man komt dochs niet weeromme. Amerike smaekt him grif best. Wat moej' daor now bij' zuken? Daansen, musical, theater? Ik kan wel deurdoen mit die kevotties. Et mooiste zol wezen a'k veur alle meensken, die een formelier invullen moeten een aandere maeken zol. Now moe'k nog bedaenken hoe de adressen d'r op te kriegen. Dat gaot niet meer op de veur- en op de achterkaante. Iederiene wil ze inliesten en dan kuj' daor niet halfweg een sticker mit de naeme op staon hebben. Dat is zunde van zoe'n keunstwark.

Ik wod wakker van de wekker. Wat een prachtdroom. Jammer dat een droom bedrog is. A'k naor onderen gao en daor et vaelblauwe kevot zie, moe'k lachen. Ik maek him los! Wat verbaosd kiek ik naor mien haand. Niet alliend een brief om in

te vullen, mar ok een foto. Och heden wat moet dit betekenen? Op de foto is een gebouwtje mit een protte puun te zien. D'r bin meensken an et oprumen en aanderen staon d'r mit de hanen in de busen. Dit weet ik niet. Hoe komt zoks in een blauwe brief? Gelokkig d'r is een briefien bij'.

'Mevrouw, dit is een belastingkantoor in nood. Onze collega's moeten hier hun werk doen in vreselijke omstandigheden. Het kantoor staat in Paramaribo. Een deel van het plafond is omlaag gevallen door de ratten. De wanden zitten vol houtluizen en zijn zwart van de kakkerlakken. De muizen hebben de printers een bezoek gebracht en die zijn daardoor onbruikbaar. De airco werkt niet meer. De grootste ellende is nog dat er maar een wc gebruikt kan worden. De stank in het kantoor is niet te harden. Al jaren staat renovatie op de planning, maar de belastingdienst is blut. Heeft u een idee hoe we onze collega's kunnen helpen. Meld het ons. Met vriendelijke groet, uw mensen van het belastingkantoor.'

Mien idee is om ien jaor de rotties van et knalvuurwark op te speren en die mit duzend toegelieke naor binnen te gooien. Daor kun de rotten niet tegen lopen. Kakkerlakken vien ik een reer woord. Poeperties klinkt beter. Aj' d'r een protte last van hebben kuj' ze mar beter een aoriger naeme geven. Ze in de poepdeuze doen is daor wel een geschikt plak veur. Veur de moezen bin moezekatten en mien advies is dus een moezekatte veur elk moezegat. Mit de groeten van Jimmy.

feberwaori 2007

B, B en R staot veur Balkenende, Bos en Rouvoet. Doedertied de leiders van CDA, PvdA en CU. Die drie pertijen zaten in et Kabinet-Balkenende IV dat van 2007 tot 2010 regeerde.

Johan Veenstra

Iene dag naor Peries

Vleden jaor op 13 oktober hul schriever en theatermaeker Wim Daniëls een geweldig mooie lezing in MFA MeJander in Berkoop veur De Kring van Berkoop over et dörp van vroeger, de tael van et dörp, dörpsfiguren en nog een protte meer. Hij vertelde daor ok dat de streektaelen in oons laand binnen vuuftig jaor verdwenen binnen. Dat zol slimme spietig wezen, mar et zol mar zo kunnen dat hij geliek het. As et op et schoeleplein niet meer praot wodt, liekt me dat een *point of no return*, om et mar es in een tael te zeggen die et ongetwiefeld een jaor of wat langer in de bienen holen

zal. Dan wodt et wel een slim drege klus. Now ja, lichtkaans dat et Limburgs et nog even langer volhooft. Dat ze daor in Limburg wat wiezer op heur tael binnen as de meensken hier. Daniëls zee ok dawwe, zolange as die streektaelen bestaon, d'r van genieten en d'r zeker alderhaande mooie dingen mit doen moeten. Daaromme schrief ik dit stokkien vanzels in et Stellingwarfs! In et schoft van zien lezing kochten een protte meensken boeken van Wim Daniëls. Ik kocht zien boek *Op vakantie!* Een geschiednis van oonze vrije tied. Een mooi boek!

Van links naor rechts: Haarm zien oolden, mien moeder en Haarm.

Vroeger gong vanzels allienig de elite mit vekaansie. Mar naormaote de meensken meer vekaansiedaegen en centen kregen, wodde op vekaansie gaon ok gewoon veur de gewone man. Op 'e fiets mit de tente achterop, op 'e brommer, mit de auto, de trein, de (zeil)boot, de bus en et vliegtuug. Ik was nog mar een schoelejonge doe Bertus van der Meulen uut Ni'jhooltpae op al wat ooldere leeftied op 'e brommer naor de Fraanse Riviera gong. Et was een soort wereldwonder daor drok in et dörp over praot wodde! Zoe'n man duste wat an! Hij stuurde oons kaorten vanuut Namen, Bastogne en Nice. In de atlas keek ik waor dat wel niet was. Een onbegriepelik aende veer vot. Die man zag werachtig wat van de wereld! Et leek me prachtig om de greens over te gaon naor een aander laand. Daor et d'r hiel anders uutzag as bij oons in de Stellingwarven, de meensken een aandere tael praotten en ze aander geld hadden.

Die dag kwam op zaoterdag 22 augustus 1970, want doe gongen kammeraad Haarm (Harmen Houtman) en ik veur de eerste keer de greens over. We maekten een dagtocht mit de bus van Van Egten en Blok naor de Belgische Ardennen. Om half vufe stapten we morgens in Wolwege in de bus. Et was veur oons zuver een magisch ogenblik doe we veur de eerste keer de greens overgongen en in een aander laand weren. We gongen die dag naor de plakies Coo en Remouchamps. Veur 70 Bfrs. de man bekeken we daor de drupstien-grotten. De vrouw daor we een ijsko van kochten, vreug oons awwe een torenke of een wafelke wollen. Om middernaacht henne wawwe weer in Wolwege. Dat soort reizen smaekten naor meer. En wat zol et mooi wezen as Haarm zien vader en mem en mien moeder es zoe'n reisien naor et butenlaand mitmaeken konnen. As ze dat wollen en andusten.

Mien moeder gong nooit op vekaansie. Now ja, soms een peer daegen mit de trein naor Neeltien in Den Haag die daor eerst an de Cartesiusstraote en laeter an de Van Marumstraote woonde. Neeltien was de zuster van een zwaoger van mien moeder en kwam oorspronkelijk van Berkoop. Mar dat was dus alles. In et butenlaand was ze nog nooit west en zol ze grif ok nooit kommen. Mar dat bleek toch een verzin te wezen, want reisburo Blok organiseerde nao verloop van tied ok dagtochten naor Peries. Een tocht van mar liefst 21 uren. Mar mit Haarm en mij d'r bij dusten ze et alle drieje wel an.

Dat op 1 augustus 1981 gongen we mit de bus naor Peries. Wat een onderneming! Benauwd dawwe oons verslaopen zollen, deden we de nacht d'r veur zuver al gien oge dichte. Om vier ure stapten we op et Kolksplein in Wolwege mit de aandere meensken in de bus. Even zudelik van Breda konnen we d'r veur de eerste keer even uut, oons wat vertreden en wat drinken. En doe veerder... Om half twaelf reden we de Fraanse heufdstad in. We bleven d'r zeuven uren en kregen in die beparkte tied wel een protte bekende dingen te zien. De schilders op Montmartre mit de Sacré-Coeur, we bekeken et graf van Napoleon in de Domes des Invalides. We zaggen vanuut de bus de Tuilerieën, et Louvre en de Arc de Triomphe. Middags dronken we wat in een resteraantien bij de Eiffeltoren. Daor he'k een foto maekt as herinnering an die iene dag naor Peries. Naachs om ien ure wawwe weer thuus en doe konnen we haost weer niet slaopen deur alle indrokken die we opdaon hadden. Zodoende wawwe een dag of wat van slag, mar mien moeder zol laeter altied zeggen kunnen dat ze in Peries west was. Niet meer as zeuven uren, mar toch...

Rembrandt's Ganymedes

'De adelaar van Raevenswoold...'

In dit verhael zal ik iene van de veur mij mooiste schilderijen even de aandacht geven. Ieder het wel een liefhebberijje. Mienend is onder ere keunst. Rembrandt het daarbij mien biezondere interesse. Deur de jaoren henne bin d'r een klei- ne driehonderd van zien warken as echt anmarkt. Deur de reizerijje heb ik daar de helte van zien. Zo now en dan zwarven d'r ok schilderijen van een vaast plak naor een tiedelik stee.

Dat was et geval mit de deur de staot ankochte 'De vaandeldrager', die in meie 2022 in et Fries Museum hong. (Een an- koop, die vusen tevule kost het, neffens mij!) Pattie warken zag ik deur et uutlienen twie keer. Dit verhaeltien gaot dus over 'de ontvoering van Gaynemedes'. Et schilderde- rijje meet 177cm. bij 129 cm.

We lopen in 2014 deur et historische Dresden mit die prachtig nij opbouwde Frauenkirche. Mit zien Semperoper en et paleis Der Zwinger. Opiens wodt mien oge trokken deur de foto van een grote Ade- laar die een klein jongen an de onderaarm vaaste gript! Om de linkeraarm het hij zien klauwe sleugen. Et jongien hoolt een peer kossen stief beet in zien haantien. Was hij an't plokken, doe hij grepen wodde? An de optrokken sjaal om zien hals hangt een oranje kwassien. Ze vliegen allebeide, de voegel het zien snaevel diepe in de huid zet van et kiend mit zien blonde krullegies. Et ventien goelt ommeraek en is ofgrieslik bange; van angst moet hij pissen. Et beest kikt gremietig; disse vlocht moet slaegen!

Et jongien vligt in et locht, et beest vernae- melik in et duuster.

De ontvoering van Ganymedes is een schilderstok dat Rembrandt in 1635 maekte. Et is maekt neffens een verhael uut de Griekse mythologie. Ganymedes is de zeune van keuning Tros, de stichter van Troje. De Goden leuten een ogien op him valen, omdat hij een allemachtig mooi jongien was. Oppergod Zeus vermomde hemzels as Adelaar en nam et knaopien mit naor de barg Olympus. Daar wodde hij dé wienschinker van alle Goden. Nao de

Gemäldegalerie Alte Meister, Dresden

ontvoering zol Zeus keuning Tros een tal onstarvelike peerden geven hebben!

Stel je veur, die mythe in disse tied! Et echtpeer Klaasje en Wilco de Boer bin een dag uut fietsen. Bij Raevenswoold gaon ze naor de uutkiektoren, die op een zeuven liekt. Ze willen now eindelijk wel es een kraenvoegel zien. Mit een betien muute klausteren ze de trappen op en kommen op hoogte. Ze bin onderste boven van et zicht op et Fochterlervene; et waeter en de roege en sobbige rietvelden. Mit heur verekieker speuren ze bentepollen en waeter of om de voegels zien te kunnen. Dan opiens heurt Klaasje et goelen van een kiend! Beidend kieken ze naor beneden, mar bespeuren niks. Dan inienend zien ze een grote adelaar ankommen. Zien vleugels maeken raeke klappen. 'Een kiend', ropt Klaasje, 'die grote adelaar het een kiend in zien klauwen. Hoe bestaat et!' Wilco daenkt an zien pakezegger, waar hij iene keer in de weke oppast. Dat is een ontvoering. Ze pakt heur mobieltien en belt de pliesie. Die wil heur niet geloven en verbrekt de verbiening. Klaasje is verbiesterd en de adelaar is alweer een peer kilemeter wieder...

In Dresden anschouwden we dus een grote poster mit de veurstelling van dit wonderlike twietal. Ik hadde et al es zien op een foto, mar now kon 'k et in 't echt zien in de Staatliche Kunstsammlungen. Wat biekt liekewel, et museum is dichte, omdat et verbouwd wodt! Zo dichte bij en toch niet te berieken. Wat spietig. Mar toeval schient te bestaon. Een jaor laeter hangt et in et Grunninger Museum. De collectie van de Gemälde Galerie maekt een tocht deur de wereld. Dit biezonderere mythologische verhael leverde dus een wonderlik en prachtig schilderije op, waar ik geweldig van geneuten hebbe.

vremd

*et mooiste pat ligt tussen de vier dörpen
een waetermeule, klooster, heide, bos
alles anienregen, an slingerende wegen
patties, een staotige laene, de drift
een plak om veur altied wezen te willen
bij mekaander holen deur de tied*

*daor bin ie hieltied onderwegens
bewegen staorigan deur oons bestaon
bij de spullegies van Elisabeth daele
de verkrummelde toren, de meule, et museum
et dörp, de meensken blief ie uut de weg
ie lopen allienig*

*kieken niet weeromme, niet opziede
bros, mar dudelik, gao ie daorhenne
waoras wij gien weet van hebben
kroem, niet kleinder gao ie almar veerder
haost zonder te bewegen kriej' mit elke stap
een haandvol tied d'r bij*

*de kalme, oolde stappen zonder stroffelen
verbargen een geheim, een bosschop
zunnestraolties roegelen tussen de blaederen
hiel even lees ik op jow gezicht een opdracht
gien lelkens, gien spiet, gien heimwee
zonder hinder, zonder haost*

*wiels de tied verdaampt
kamperfoelie geurt, dotters bluuien
et pielkelkruud "alwetend" om him henne wiest
fluiten voegels veurzichtig een koeplet
loop ie deur, veerder naor aansen
de reden van jow bestaon*

Willem Jan Teijema

Zien knoesten

Onder zien naegels zitten
nog kleine strepies zwatte modder
van et klauwen en maelen
deur de zwaore grond om balsturige
stiender op te diepen.

De veerdige vingers kroem
deur et vrotten mit de schoppe,
die de opdracht van de baos
in een krap tal daegen
uitvoeren mos...

Zien verwarkte spieren stief
deur jaoren winterkoolde,
vostverlet as 't echt niet
meer te hadden was en de bevreuren
eerde gien spitte meer toe leut.

Doemen mit gedaachten
an lange buizen en dikke kabels
in sleuven, die de hieltied dieper mossen,
de huid roeg slepen deur hadde klinkers,
verlangst naor et middagschoft
om veur et kacheltien in de keet
de ieskoolde knokkels op te waarmen.

*Twie pronkstokken,
ofwaachtende op een Duuts laeken
op een bedde in et verpleeghuus.
Knoesten mit basten die bleven,
hanen, onmisber veur oons bestaon.*

Op een rooie buusdoek op et naachtkassien
slapt een sletel naegelbosseltien.

11/'22

Alles begint mit kieken

Onder disse titel verhaelen over beeldende keunst: keunst die maekt is in Stellingwarf en keunst die in Stellingwarf te zien is. Een rebriek om weeromme te kieken in de tied mar et kan ok gaon over dat wat op staepel staot. Een rebriek die verrassend wezen wil of die herkenning opropt. Zaeken lezen kunnen die as niet al in de kraanten staon hebben of die daar nog in kommen. Et wodt ok een betien in de keuken kieken van de Stichting Nobilis, et centrum veur prentkeunst op 'e Fochtel. Laot et ok et begin wezen van een ni'je saemenwarking tussen Schrieversronte en Nobilis.

De Fochtel

Op 'e Fochtel is et knollegruun bevreuren, zo wil een Stellingwarver liedtekst, mar daar gebeurt meer. Sund meert 2014 is daar in de schoele an et Zuudaende achter et dörpshuus Et Legien et centrum veur prentkeunst van de Stichting Nobilis. De Stichting wodde in 1991 opricht om de vlochteling-keunstener Peter Lazarov te helpen. Remco Heite uut Wolvege was de eerste veurzitter. Hij hul et 25 jaor vol. Drekt in de zommer van 1991 moch Peter Lazarov al exposeren in Eupen Stal in de boerderi'je van Bouma en twintig jaor laeter opnij in Eupen Stal in et Schrieversronte-gebouw. Op 1 juli 2011 nam ik ofscheid van de Stellingwarver Schrieversronte, daar a'k sund 1 juni 1978 mit groot genoeg warkt hadde. Et wodde de eerste juli een onvergetelike dag in de kärke van Berkoop mit de pris-sentaosie van mien boek *De prentkunst van Peter Lazarov*, daar meer as vierhonderd meensken op intekend hadden. Peter komt dit jaor op 12 en 13 april naor De Fochtel om workshops te geven. Maek onder zien leiding es een prentien (zie

Peter Lazarov, Dörpsgezicht Berkoop, hooftgravure, 1995, 108 x 135 mm, in opdracht van de Stellingwarver Schrieversronte. Laeter kreeg schriever Theun de Vries disse prente in hanen en vreug of hij daar een gedicht bij schrieven moch. Et is laeter as boekien uitgeven deur de Arthusa Pers in Baarn.

tingnobilis.nl) Peter woont niet meer in oons laand, mar blijft oons trouw. Mit Peter Lazarov toogde ik begin 1991 naor Balk naor de keunstener Dirk Kerst Koopmans en naor beeldhouwer/medailleur Guus Hellegers. Mit DKK de schilder van De Scheene raekte ik in 1978 bevrund. Now in 2023 is zien ateliernaolaotenschap in et centrum op 'e Fochtel, in bezit van de Dirk Kerst Koopmans Stichting mit as veurzitter borgemeister André van de Nadort van Stellingwarf Westaende. In et boekebezit van DKK vun ik boeken over de keunstnerskelonie Worpswede, daar as hij in de jaoren zeuventig drie keer een dag of wat henne west het. In oktober veurig jaor was ik daar veur de vierde keer en doe kwam ik tot et inzicht waaromme DKK him zo antrokken vulde tot Worpswede. Jim

begriepen et al: in een laetere Ovend zal ik daar over schrieven.

Beelden

Hellegers woonde en warkte in Steggerde. Sund 2014 is d'r een grote vitrine mit goed veertig kleinere objecten van zien haand in broons in et centrum op De Fochtel.

Kommend veurjaar kommen d'r drie butenbeelden van Hellegers as schinking van de huusholing van Hellegers naor De Fochtel. De bedoeling is dat d'r ok nog een stokmennig kleinere beelden veur binnen kommen. Eerder al kwam de grafiek-collectie van Hellegers naor De Fochtel en een pat van zien biebetheek. 30 juni wodt d'r op 'e Fochtel een Hellegers-dag holen.

In et laeste van veurig jaor schonk de gemiente Ooststellingwarf vief warken van de bekende Appelschester keunstener Sierd Geertsma (1896-1985) an de Stichting Nobilis. Ze hangen in een vaaste opstelling, zodat jim ze altied bekieken kunnen. In

Sierd Geertsma, Poddestoelen op boomstronke, waskriet en pastel, 1955, 640 x 490 mm.

een laeter Ovend-nommer komt d'r tekst en uitleg over dat wark en wo'n ze veur et eerst ofbeeld, want ze staon niet in et boek dat Carol Jan Klok, Peter en ik in 2021 schreven hebben.

Blokken en plaeten

Stichting Nobilis is verbunnen mit et wark van de keunsteners uut oonze eigen streek, mar de collectie prentkeunst op 'e Fochtel telt meer as 100.000 warken. De naodrok leit op de Nederlaanse prentkeunst van de twintigste ieuw tot an now toe. De kleine prenten vormen een internationaole collectie. Biezunder is de collectie blokken en plaeten, daar as de keunsteners heur prenten in graveerden, gutsten, sneden. Peter Lazarov het in 1991 een half jaor bij me woond en warkt. En doe zag ik him mit een burijn op een klein blok zo mar een weke tot tien daegen omme wrotten om een hooltgravure te maeken. Ik dochte bijmezels: 'Ja, die blokken bin aenlik de keunstwarken.' En ik begon ze te verzaemelen. Now is de collectie op 'e Fochtel de grootste in museaol bezit in oons laand. De

Herman Gordijn, Petret van himzels, hooltsnede, z.j., 344 x 293 mm.

laeste tentoonstelling op 'e Fochtel veurig jaor was de exepisie van de grafiek van de bekende schilder-graficus Herman Gordijn (1932-2017). Neffens dr. Joseph Kessels uut Amsterdam was et de grootste tentoonstelling ooit van et grafisch wark van Gordijn. En d'r was alderdeegst wark dat nog nooit eerder op een exepisie te zien was. Dr. Kessels schonk alle blokken en plaeten mit de prenten van Gordijn d'r bi'. Laeter kregen we nog de biebeltheek van Gordijn en in 2021 de helte van zien eigen keust-collectie mit wark van aandere bekende keunsteners. De aandere helte gong naor Museum Nairac in Barneveld.

Wendelien Schönfeld

Op zondag 19 maart 2023 begint de ni'je riegel tentoonstellings op 'e Fochtel. As eerste is an de beurt Wendelien Schönfeld (1950) uut Amsterdam. Een grote naeme in de Nederlaanse grafiekwereld. Een veurrecht is et dat heur kleurenhooftsmeden en heur hoolten beelden hier te zien binnen. Ze volgde de aovendopleiding an de Rieksakademie in Amsterdam, waor as ze

Wendelien Schönfeld, Schilder Willem den Ouden, *kleurehooftsnede*, 2022, 330 x 400 mm. Willem den Ouden was heur leermeester op aovendopleiding op de Rieksakademie in Amsterdam.

les hadde van de bekende schilder Willem den Ouden. Stapte over naor de dagopleiding en kreeg daor les van etsen Jan Mensinga en van schilder-graficus Theo Kurpershoek. Over et wark van Schönfeld verschenen al verscheiden boeken en ze vul al aorig in de priezen. Bi' de tentoonstelling verschient een nommer van et tidschrift *Grafiekwereld*, dat elk vorreelsjaor verschient. De tentoonstelling is tot en mit zondag 28 meie te zien op De Fochtel en dat gelt ok veur de tentoonstelling van *Peter O. Gerrits 75*. Mit zeefdrukken. Hij lat ni'j wark zien en op 23 april en 7 meie vertelt hij op 'e Fochtel om 14.30 ure over zien wark en zien techniek. Et centrum veur prentkeunst is altied los op donderdag tot en mit zondag van 13.30 – 16.30 ure. Toegang is ommenocht, thee mit koeke toe.

Eupen Stal

Ok een ni'jgien is dat d'r disse zommer weer een saemenwarking is tussen de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Stichting Nobilis mit Eupen Stal. Veurig jaor was d'r in et Schrieversronte-gebouw de tentoonstelling van kleurehooftsneden van Tom Thijsse uut Muiden te zien.

Dit jaor kommen d'r etsen van Karel Wetselaar (1935-2017). Weer mit een ni'j Nobilis-boek krek as veurig jaor mit Thijsse. Dit jaor is et een keunstener daor as aenlik nog nooit iene van heurd het, wiels zien wark rejaol in et Rieksmuseum Amsterdam te vienen is. Aj' op de webziede van et Rieksmuseum kieken en jow gaon naor Rijksstudio en jow voeren de naeme in van Karel Wetselaar dan vienen jow daor zien etsen en zien foto's.

In november 2021 kreeg Stichting Nobilis roem twiehonderd etsen van Wetselaar van Peter Schatborn, et vroegere heufd van et Rieksprentenkabinet van et Rieksmuseum in Amsterdam. Ja, en et is een wonder in december veurig jaor kregen we uut et bezit van Dr. J.W. Niemeijer, de veurganger van Peter Schatborn ok twiehonderd

Dirk Kerst Koopmans, Tjalligje Doeven en Johanna Yben zittend op een drijf, waetervarve, tussen 1932-1937 mm. Ofbeeld in Fen Fryske Groun van 1 oktober 1937.

etsen van Wetselaar. Niemeijer was in 2021 wegraekt. Veur een belangriek pat bin et dezelde etsen, dus in Berkoop komt now een verkooptentoonstelling van biezunder wark.

De opbrengst is veur een pat veur Eupen Stal, mar ok veur Stichting Nobilis en daor mit kuwwe mooi et gat dichten in de begroting van et boek over et wark van Wetselaar, dat op 28 juli verschienen zal. Et boek wodt schreven deur Radboud Hafkenscheid uut Haulerwiek en de fotografie van et wark en de vormgeving bin van Sijtze Veldema. D'r is ok een intekenaktie gaonde. Dan komt jow naeme in et boek en meuj' een mooie ets uutzuken.

Meer weten: info@stichtingnobilis.nl. Laeter in et jaor en begin 2024 organiseert Stichting Nobilis ok nog twie Wetselaar-tentoonstellings in het Verweij Museum in Haarlem en et Zaans Museum in Zaanstad. Johan Veenstra, Fettje Alten tegere mit de vri'jwilligers van Nobilis zullen jim graeg ontvangen in et Schrieversronte-gebouw in Berkoop van 29 juli tot en mit 27 augustus van 13.00 – 18.00 ure.

Carlo Campana

ZWAORTEKRACHT

In de straote wao'k as kiend opgruide, woonde een hiel eigenwieze man; die hiette Fraans.

De wiezigheid van Fraans was zo groot dat de hoed die hij dreug de hielten wat boven zien heufd zweefde. As hij slimme eigenwies was zoe'n vuuftien en bij wat minder wiespraoteri'je een centimeter of vuuf. As et jokte op 'e kop, hoefde Fraans de hoed nooit ofzetten.

Hoe dat kon he'k nooit begrepen. De wet van de zwaortekracht die meester Z. oons op de schoele uutlegd had, warkte bij Fraans kennelik niet zoas bij 'n aander. Meester kon't niet geleuven mar wol niet dat wij Fraans een keer mitnammen naor schoele. 'Niet neudig zee hij', de zwaortekracht bestaot, net zo as de wet van Piet Aogaras.'

Totdat Jochina aachter in de klasse, die nooit wat zee, de vinger opstak en vreug: 'Mar as de zwaortekracht bestaot meester, waarom kommen dan de zonne, maon, sterren en voegels niet allemaole te lane op de eerde? Die blieden ja ok hangen in de locht en kletteren ja nooit op oonze kop daele.'

Daor had de meester gien antwoord op. Hij leut Fraans kommen en zag dat et hielegeer waar was.

Naor de tandarts

'Pake, an 'e ziedkaante van mien heufd, bij mien wang, he'k 'n beetien piene. Wat zol dat wezen?', vragt oonze kleinzeune Keano; hij is tien jaor.

'Misschien komt 't wel omdaj' te vaaste slaopen hebben en de hiele naacht op die kaante in bedde legen hebben!', zeg ik. 'Of hej' in 'e slaop op jow wang beten?', vragt Klaasje.

Hij trekt even wat gekke bekken en zwiegt veerders. Hij nemt een slok van zien yoghurt-drinken en dan een klein happien van zien broggien mit salami, dat hij d'r et liefst op het.

'Ik moet een keunstgebit!', ropt zien twie jaor jongere zussie Nikisha, die tegenover Keano an 'e eettafel krek begonnen is an een broggien mit eerdbi'jesjem. Et zorgt d'r veur da'k even lachen moet. Zij blift mit 'n volle mond mij hiel serieus ankieken.

A'k uutlachen bin roep ik: 'Oh ja!' Dan doeje' et gebit zeker elke aovend veur et slaopen gaon in een pannegien mit lauw waeter!' Dat schient heur wel wat te lieken, want zij kikt mij ernstig an en nikt daor bij instemmend mit heur heufien.

Onderwiel denke ik even an een oold-kollega van mij. Et moet argens begin jaoren tachtig west wezen. Zels warkte ik doe krek een peer jaor op Hoeve Boschoord as groepsleider. Hij was warkmeester in 'e gruuntetuun, a'k et goed hebbe. Op een morgen hadde hij beld en zegd dat hij him niet hielemaole in odder vuulde. Daorum kon hij niet kommen warken, zee hij en hadde him ofmeld bij zien ofdelingsheufd. Een weke laeter was hij weer an et wark. Niet verstaendig om zoks an een kollega te vertellen, mar hij dee et toch. Elke aovend - zo vertelde hij - dee hij zien

keunstgebit mit een 'Steradent' tablette in een steelpannegien mit waeter. Daornao zette hij et steelpannegien op 'e kleinste gaspitte. Hij leut et waeter even tot an 'e kook kommen en dri'jde dan et gas uut. As een daegeliks ritueel; hij dee dit al een stokmennig jaoren zo. Mar disse keer hadde hij per ongelok et gas niet uutdri'jd, mar op half zet. Daornao is hij - krek as aandere - naor bedde gaon. De volgende morgen vun hij geliek al dat et eigenaordig reuk in de keuken. Op et fornuus vun hij et gloeiend hiete steelpannegien mit daorin een plasse roze keunststof waorin witte tanen dreven.

Dan komt Klaasje mit de opmarking: 'Ze moeten vanmiddag naor de tandarts!' Daormit wodt veur mij dudelik waor de opmarkings van oonze kleinkiender mit te maeken hebben. D'r speelt dus van alles in de kleine koppies. En omdat heur heit en mem - schoonzeune en dochter - an 't wark binnen, zal Klaasje mit heur mitgaon. Oonze dochter warkt op 'OlmenEs'; heur vrund het daegeliks dienst van zes ure morgens tot drie ure middags in de kezehaandel. As oonze dochter vroege dienst of nachtdienst het, slaopen de bengels bij oons; zoas now. Dat is meerstal arg gezellig. Vanof oons huus is et wel wat veerder naor de basisschoele. En as et wat minder weer is, willen ze nog wel es een betien klaegen. Want neffens de kleinkiender brengt oonze dochter de bedarvelingen wel gauweris even mit de auto naor schoele as et weer wat minder is. Temeensten, dat beweren ze zels en wij denken dat et ok wel zo is. Mar bij oons gaot dat aandere! Weer of gien weer; ze gaon op 'e fietse naor schoele; punt uut. Min weer bestaat

niet; wel minne regenpakken. Diskussie geft dat vanzels wel. 'Jim bin toch niet van suker!!', roepen we dan.

Zo ok op disse morgen; et regent een betien. En et is veural Keano, die now klaegt. Hi'j is as eerste naor buten gaon en waacht dan onder et ofdak. Vot-en-daoliks as hi'j Klaasje zicht is et: 'Beppe denkt toch zeker niet da'k in de regen naor schoele fietsen gao! Mooi niet! Daar staot toch ommers een auto!', wiezend naor de Citroën. Onversteurber zegt Klaasje dan: 'Aj' even an de kaante gaon Keano, dan gaon Nikisha en ik alvaast naor schoele. Dan blief ie mar onder et ofdak staon!' En ze fietsen vot.

Drie tellen laeter fietst Keano Klaasje en Nikisha hadde veurbij en het hi'j et d'r niet meer over.

Veur Nikisha is dat fietsen aenlik nooit een perbleem; die fietst zels hiel graeg. Al vaalt zij Keano wel vaeke bij as die over et weer en et fietsen begint. Veur heur bin hiel aandere zaeken belangriek, zoas: 'Wat doe'k an vandaege?' Now ja, et perbleem is dat zij meerstal niet vragt en juist ongevraagd zomar wat anstruupt. En veur Nikisha is et altied mooi weer. Aj' niet oppassen gaot zij vusen te naekend op 'e fietse naor schoele. Dat moej' dus goed in de gaten holen. De aovend d'r veur brengt oonze dochter een tasse mit allerhaande kleren veur beiden. Daor duukt zij morgens dan geliek in; nog veur ze an 'e broodtafel verschieent. Klaasje hadde al een lange broek en een wat dikkere sweater klaarlegd. Et is disse nacht mar goed vier graoden west. Mar Nikisha hadde zien dat d'r per ongelok ok een kot flewielen broekien in de tasse zit en een niet al te dikke maillot. Die hadde zij mar rap antrokken. Zo lopt zij deur de kaemer te paraderen. Zij hadde gelokig wel de dikke sweater antrokken. 'Now veuruut!', denkt Klaasje, 'Mit de winterjasse d'r overhenne kan't wel.'

Keano mag al allienig naor schoele fietsen. Hi'j is beppe en Nikisha ommes krek al veurbij sprint. Nikisha is twie jaor jonger,

mar lieke groot as Keano. Vaeke wodt deur meensken docht dat et een twieling is. Mit daordeur vuult Nikisha heur al een hiel meenske. Mar zij is nog een hittepetitte en zicht nog allerhaande voegelties vliegen waormit zij geliek in 'e weer is. Zij is daarom nog niet hielemaole los vertrouwd, om et mar zo te zeggen. Ok kuj' nog niet altied goeie ofspraoken maeken mit heur. Now ja, die wodden wel mit heur maekt, mar daor hooft zij heur meerstal niet an. En as zij daor dan naoderhaand op anspreuken wodt, dan moej' heur es uren. Bijdehaand as zij is, slat ze jow mit heur uitgebreide arsenaol an verklaorings om 'e oren, et niet naokommen van de ofspraoke zo recht praotend; as een waore advokaot. Jammer genoeg veur heur, kommen wi'j heur halfweg. Zo mag zij nog niet allieend op 'e fietse naor schoele en wodt zij deur beppe of pake begeleidet. Dat aksepteert zij mar muuzem; zij vuult heur daormit naodrokkelik aachtersteld bij Keano. Zij begint dan een hiele konversaosie om oons dudelik te maken dat et allemaol 'niet eerlik' is. 'Wanneer mag ik dan allienig naor schoele fietsen?', is et dan. 'Zeker pas as ik veertig bin!', het zij et leste woord. In zoks blinkt zij naodrokkelik uut.

Ok disse morgen, onderwegens naor schoele, maekt zij weer zoen miraokelse opmarking. Keano fietst onderhaand allienig veuruut, mar komt toch nog weeromme. Inienend zien Klaasje en Nikisha him weer naor heur toe kommen fietsen. Now moe'k d'r even bij zeggen dat de fietsroute van oons of naor schoele deur een klein bossien lopt. 'Ik vien et toch noffeliker om saemen mit jim op te fietsen!', verklaort Keano. Mar zo gauw as ze et bossien deur binnen, zegt hi'j toch liever weer allieend verder fietsen te willen en hi'j zet flink de gang d'r in. 'Hi'j dust gewoon niet allienig deur et bossien te fietsen!', is et kommtair van de kleine krobbe.

'Beppe!', is et dan, 'Ik heb zokke koolde bienties!'

En now dus ok nog nao schoele naor de tandarts. Wat ommes op te maeken vaalt uut et praotien, disse morgen an 'e eettaofel. Elk op heur eigen maniere, speulde et doe al in de kleine koppies, wiels et pas nao schoeletied is. En beppe zal mit omdat oonze dochter dan nog warkt.

Zels wete ik nog goed uut mien legere schoeletied dat de tandarts in oonze beleving een ofgeveerdigde uut de hel was. Wij konnen niet bedaenken wat er arger was as zitten in de martelaorsstoel van 'e tandarts. Dat wodde doe niet van teveuren ankondigd. Aj' bij de schoele ankwammen, ston daor as 'verrassing' iniens die grote bus van de schoeletandarts. Dan was et nog de vraoge of jow klasse daor ok henne mos. Dat wodde pas dudelik as wij in 'e klasse zatten en de meester vertelde welke klasse an de beurt was. Dus totdat de schoele ingong, was et doemen daj' die marteling niet ondergaon huufden. Now moe'k d'r wel wat bij vertellen. Oonze angst was wel argens op baseerd. De apperaoten die as de tandarts doe bruukte, kuj' niet vergelieken mit wat as ze now tot heur beschikking hebben. De taneboor van doe kuj' nog et best vergelieken mit de kolomboormechine die as Fedderik Lensstra begin jaeren zestig bruukte in zien smederi'je

an 'e Smidslaene in Appelsche. Zo ok de tangen die as de tandarts doe bruukte. Die leken op et ark dat as Fedderik daegeliks bruukte. Starker nog! De tandarts zels leek wel iene te wezen die nao een suksesvolle tied as smid, mit een aanvullende kursus tot tandarts promoveerd was. Niet veur niks nuumden wij de tandarts doe 'beksmid'. Et geluud dat de taneboor produceerde leek op dat van de cirkelzaegmechine van anemer Prakken as die in 'e weer was mit et maeken van keziene. Et gong oons deur marg en bien.

Dat wetende maekten wij - as wij kiezen mochten - liever een toom ciefersommen as naor de tandarts gaon. Ik heb et mitmaekt dat een klassegenotien van teveuren al zo blik om 'e neuze was asof hij in 'e snij scheten hadde. Doe hij zien naeme heurde numen, ston hij wankelend op en zeeg naost de schoelebaanke in mekeer. In mien onthoold staot grift dat hij - mit de meester en de tandarts an weerszieden - naor de tandartsbus begeleided is. As wodde hij opbrocht liek as Jeanne d' Arc in 1431 om et doodsvonnis (braandstaepel in Rouen) te ondergaon. Wij zaggen et mit angst en beven an. Dus kon ik mij goed veurstellen dat Keano en Nikisha d'r wat tegenop zaggen om naor de tandarts te gaon.

Nog veurd dat Klaasje weer thuis is wod ik beld; et is Keano. 'En?', vraog ik him. 'Gien ien gattien pake!', is et dan. 'En Nikisha?', vraog ik Keano. 'Hier is zij zels!', zegt hij. 'Dag pake!', zegt Nikisha, 'Et was hielemaol niet eng! Ik heb hiel goed poetst, het de tandarts zegd!' 'Dat is hiel mooi meid!', zeg ik, 'Dus ie hoeven gien keunstgebit?' 'Gekke pake!', is et dan.

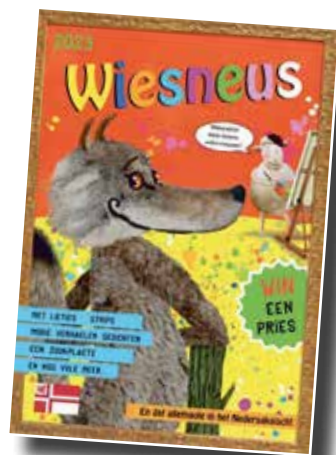
Van de redactie

Stellingwarver Wiesneus prissenteed op K.J. Dijkstraschoele

Alle kiender van alle basisschoelen in de Stellingwarven kriegen in de meertmaond ommenocht et tiedschrift Wiesneus mit naor huus.

Et projekt Wiesneus lopt al een stokmennig jaeren in Drenthe en ere Nedersaksische perveensies, mar et is veur et eerst dat de Stellingwarven ok mitdoen an dit onderwiesprojekt. In et 16 bladzieden tellende tiedschrift staon verhaelen, gedichten, puzels en een kleurplaete. Veur elke leeftied is d'r wat te lezen en wat te doen.

Et eerste exemplaor is donderdag 23 feberwaori weke uutrikt op de K.J. Dijkstraschoele in Else. Nicky van de leerlingeraod kreeg de eerste Wiesneus uut hanen van Schrieverronte direkteur Abel Darwinkel. Christine Mulder las uut de Wiesneus et verhael De Hordawei veur an de kiender. De kiender geneuten van et veurlezen en weren ommeraek bliede mit et tiedschrift.

Op 't punt van verschienen: Veldnaemen van Stellingwarf diel VIII Berkoop

Van Ekkelkaampe tot Husse, van Poepstek tot Westerse Heide

In oonze beide Stellingwarver gemienten is van een groot tal dörpen een eventaoris maekt van de veldnaemen, ok wel: 'toponiemen'. Die eventaorissen wo'n beweerd op oons taelinstituut Stellingwarver Schrieversronte in Berkoop. Indertied is et onderzuuk naor veldnaemen ok deur diezelve Schrieversrontte begonnen, en deur de jaoren henne is dat d'r ok deur uitvoerd, mit naeme ok deur de inzet van de eigen veldnaemekommissie. Et aldereerste begin was eigenlijk een ansluting bij et vaasteleggen van de hiele Stellingwarver woordeschat, en dat was weer veur et maeken van et vierdielige *Stellingwarfs Woordeboek*. Et eerste diel van de riegel uitgiften mit veldnaemebeschrieving die gaandeweg ontston beschrift de veldnaemen van de dörpen Nijhooltpae en Nijberkoop (1982). In 2017 verscheen diel VII, over Oosterwoolde. Over inkelde maonden zal et volgende diel verschienen, nommer VIII dus Dat is mit en over de Berkoper veldnaemen, en et gebeurt ok weer bij dezelve uitgever, de Stellingwarver Schrieversronte.

Al doende is staorigan al van een beheurlik diel van Oost- en West-Stellingwarf een beschrijving van de veldnaemen verschienen en bin ze zo toegankelijk wodden veur iederiene. Dat is netuurlik ok deur wat d'r bij verteld en uutlegd wodt in de boeken. Die bin vanzels bestemd veur ieder mit belangstelling veur de naemgeving in et laandschop van de dörpsgebieden en veur de dörpsgeschiedenissen. Et boek over de Berkoper naemen behandelt netuurlik et

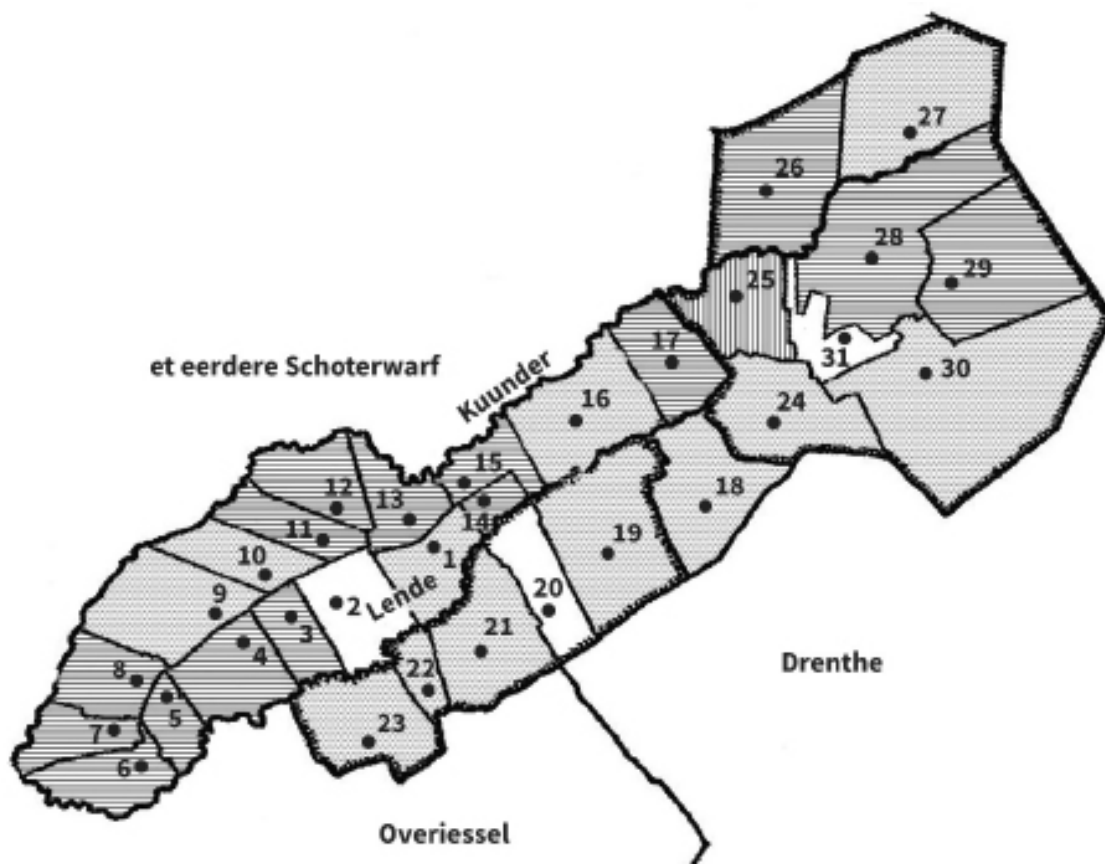
hiele dörpsgebied. Et wodt nommer VIII in de riegel. Et hoeft niet iens hiel lange meer te duren, dan wodt ok et eerstvolgende veldnaemeboek publiceerd. Dat zal gaon over Blesdieke, Peperge en De Blesse (de nummers 23, 21 en 22 op et kaortien hiernao).

Opzet van et Berkoper boek

Et veldnaemeboek over Berkoop het de volgende indieling. In et eerste pat staot een groepien inleidende teksten om et belang van dit soorte van onderzuuk en de maniere van verwarking te verdudeliken. D'r wodt ok een kotte uutduiding geven over et laandschop en de faktoren die de vorming d'r van dislange bepaold hebben. Ok komt naor veuren welke soorten van toponiemen we zoal tegenkommen en waor as ze naor verwiezen. En zo ok de wieze waarop de veldnaemen bij mekeer brocht binnen en hoe as de bronnen een inzicht bieden in et laandschop daar ze in thus heuren.

De inleidende teksten bin bewust kot hulpen, omreden d'r over Berkoop en ok over de laandschopsontwikkeling van et dörp in 1972 al een uitvoerig boek verschienen is, mit as titel: *Oldeberkoop*. Dat wodde redigeerd deur K. Bosje en J.J.Spahr van der Hoek.

Veur wie meer weten wil over de geschiedenis en et laandschop van Berkoop kan mit een verwiezing naor dat boek volstaon wodden, want et is zuver as een standerdwark te beschouwen.

Kaarte van Stellingwarf mit de dörpsgebieden, as overzicht bij et veldnaeme-onderzoek. Nummer 16 is Berkoop, daar komt dus now ok een veldnaemeboek van uut. Meer uutleg: arceerd = daar bin al veldnaemeboeken van (d.i. inklusief van Makkinge; dat boek is plaetselik uitgeven en zit niet in de riegel 'Veldnaemen van Stellingwarf'), stippeld = daar bin flinke verzaemelings veldnaemen van, die wo'n beweerd in et archief van de Stellingwarver Schrieversronte, en wit = daar bin nog gien veldnaemeverzaemelings van, veur zoveer bekend.

Et veldnaemeboek over Oosterwoolde, diel VII in de riegel, geft een uitgebreider kader wat et beschriev en uutwarken bij dit sorte van onderzoek anbelangt. Naor dat diel wodt verwezen veur wie d'r meer van weten wil. Et dörpsgebied van Berkoop is trouwens minder uutgestrekt as dat van Oosterwoolde en et is ok aorig minder kompleks in vorm. Dat bepaolt mit dat de beschreven toponiemen beparkt bleven binnen tot zoe'n 170 naemen, wiels et tal veldnaemen in et boek over Oosterwoolde 1700 is, al is dat dan de vormvariasies inbegrepen.

Et tweede diel van et ni'je boek is wel beheurlik uutvoerig wodde. Et is dan ok de alfabetisch odderde lieste mit de Berkoper veldnaemen. Al naor gelang is per geval alderhaande info geven, waaronder in et biezonder een verklaoring.

Zoas bij et veldnaeme-onderzoek gebruikelik is, bin niet allienig naemen van terreinen opneumen, mar ok die van een tal wegen, van bepaolde ooldere gebouwen, lekaosies van vroegere gebouwen, en waeterlopen. Naemen van de alderlaeste tied bin niet

meer verwacht. Dat et gaot in dit boek dus om de naemen die eerder 'spontaan' ontstaon binnen, nog veur de tied dat de overhied officiële straotnaemen en zo vaasteleggen gong. In Nederlaand is pas nao de Twiede Wereldoorlog et systeem van straotnamen en huusnummers volledig invoerd.

D'r bin netuurlik ok verwiezings naor de bronnen geven, as dat mar even meugelik was. Butendat is bij een tal naemen een verhael of biezendere gebeurtenis nuumd, om de lezer info te geven en om de tekst te verlevendigen, zoas bijglikeks bij de naeme Bekhofschaans.

Veur et verklaoren van de naemen is uteraord gebruik maekt van de veldnaemkundige vakliteratuur. Uut Nederlaand is dat bijveurbeeld Schönfeld, M. (1980), *Veldnamen in Nederland*. Arnhem: Gysbers & Van Loon, en van over de greens bijglikeks Mietzner, E.H. (1997), *Die Flurnamen der Gemeinde Südlohn. Gesamtüberlieferung (1147-1989) und Namenerklärung*. Grunningen: dissertaasie RUG.

Bij elke veldnaeme heurt vanzels ok et plak in et gebied. Omdat de lezer alle 'punten' as et even kan goed weerommevienen moeten kan bin inkelde veldnaemekaorten opneumen. Daor bin de plakken van de meerste veldnaemen op te vienen, deur toedoen van de nummers die ze kregen hebben in de lieste van de veldnaemen. Van een tal toponiemen was de lekaasie niet meer nao te gaon. Die naemen bin wel opneumen in et boek, mar dan netuurlik zonder verwiezing naor een nummer.

Foto's en feiguren

D'r bin aorig wat foto's in de tekst opneumen. In de meerste gevallen geven die een beeld van hoe een bepaold plak d'r op et mement uut zicht. Vrij wat foto's bin opneumen mit naeme om zien te laoten

wat veur invloed de laandschopsvormende faktoren op et gebied (had) hebben. Veerder is een tal feiguren opneumen die wat uutleggen over de laandschopsvorming (bijveurbeeld geomorfologie en grondsoorten). Mit hulpe van een tal historische kaorten in tiedsvolgoder is oflesber maekt hoe as et laandschop in een tal ieuwen veraanderd is. Die kaorten gaon niet veerder weeromme as de 17de ieuw, want uut een eerdere tied bin geen redelik sekure gevallen beweerd bleven.

Doe et materiaol veur et ni'je boek deurneumen en odderd wodde, kwam d'r nog meer infermaasie veur 't locht die van belang wezen kon veur et beschreven gebied. Omreden et de hiektied weer anpassen van de hiele lieste en ok van de veldnaemekaorten mit heur nummering niet zo goed te doen west hadde, is keuzen veur een aanvulling aachter de al bestaonde lieste an.

In et dadde diel van et boek is een beschrijving opneumen van de gangberste, bepaolende woorden zoas die veurkommen in veldnaemen over et hiele Stellingwarver taelgebied. Ie moe'n daenken an woorden as *maod*, *broek*, *brink*, en dan mit de betekenis d'r bij. Die lieste is ok slim bruukber veur lezers die mit veldnaemen uut aandere dörpen te maeken hebben en die ze graeg verklaoren willen. Waor et trouwens van toepassing is, wodt in et twiede diel van et boek, mit dus de alfebetische lieste van de Berkoper veldnaemen, veur een verklaoring naor dit dadde diel verwezen.

In de bronne-opgifte is wark over laandschop en geschiedenis te vienen liekewel as meer vakspecifiek wark op et gebied van naemgeving en betekenis. Veur de lezer mit hiel veul interesse is hier ongetwiefeld et ien en aander te vienen dat nuttig wezen kan veur veerdere studie.

De Hoorn, in et noordelik dörpsgebied van Berkoop. Ie zien hier een oolde slingerbocht van De Kuunder, mit waolend terrein deur stoeveri'je hiel lange leden, en mit een bossien op 'e achtergrond. Et gebied hiet in zien gehiel De Hoorn, een naeme die ok opneumen is in de veldnaemelieste en daor in bespreuken wodt. Et bossien staot op 'e topografische kaorte van Frieslaand (1:25,000) angeven as 'Vossenbosch'. Die naeme staot ok wel in de lieste van et boek, mar mit as lekaosie onbekend. Et is niet wisse of et dit bossien is wat daor bedoeld is.

An de basis: bronnen en verwerking van et materiaol

De aktiviteiten veur et veldnaeme-onderzuuk van de Stichting Stellingwarver Schrieversronte bin al begonnen in 1979. D'r is doe en laeter, deur de jaoren henne, veul gebruik maekt van de kennis van de bewoners van et gebied. Kennis die as die bewoners meerstal nog goed in et geheugen hadden. Zoks hooft netuurlik in dat d'r veul vaastelegd wodde in gesprekken mit heur.

Dat gelt ok veur et materiaol uut Berkoop, dat dus now, nao zoveul jaor, prissenteed wodt. Deurdat hiel wat ooldere meensken onderdehaand wegreaekt binnen, was et niet meer meugelik nog es opni'j in gesprek te gaon om meer kennis op te doen over de overleverde naemen. 't Belangriekste is, dat d'r indertied al hiel veul vaastelegd is van wat de bewoners nog wussen over heur gebied. Dat dat neteed is en dat alles now uutgeven wodt.

Dokter Annema en zien meensken

Zoas zegd, de Stichting Stellingwarver Schrieversronte dot dus struktureel an veldnaemeonderzuuk, en dat gebeurt mit de hulpe van een riegeltien vrijwilligers. In et archief van de Stichting, anwezig in et eigen gebou, is een serie kaorten beweerd die maekt binnen deut de de heer L. Annema, die behalven een slim bekende dörpsdokter ok een petietige onderzeker van de dörpsgeschiedenis was. Deur gesprekken mit bewoners het hi'j hiel veul veldnaemen bij mekeer brocht. De naemen wodden neteed tegere mit alderhaande gegevens. Ok bin de naemen verwerkt op eigen, grootschaolige kaorten van et dörpsgebied.

Bij de verwerking van die kaorten plus netisies deur de auteurs van now, het bliken daon dat d'r verschillende versies van weren, die mekeer veur een pat overlaptten. Dus mos naogaon wodden welke kaorte et beste beeld gaf.

De kaorten weren ok te groot, ongeveer een vierkaante meter, om in die vorm publiceren te kunnen, dus mos de infermasie ommezet wodden naor een haanzemer fermaot, baseerd op 'e topografische kaorte schaal 1:25.000. Veerder weren de kaorten niet in kleur en weren wel de perceelsscheidings goed te zien, mar et beeld van et laandschop was min of te lezen.

De topografische kaorte die as ni'je basis diend het veur de veldnaemekaorten in et ni'je boek het as veurdiel dat waeters, bos, bojemgebruuk e.d. beter zichtber binnen as op de niet kleurde kadestraole kaorten die indertied bruukt binnen deur de heer Annema.

Een beparking is wel, dat deur et verschil in schaal de ligging binnen de percelen minder sekuur an te geven is as op 'e oorspronkelijke kaorten in et archief. Et kan trouwens ok zo wezen dat deur herverkaveling de ooldere perceelscheidings veur een pat niet meer te zien binnen. Veul percelen zullen lichtkaans an mekeer trokken wezen of ze kun van vorm veraanderd wezen.

Toch was de benaeming over et algemien nog wel op et goeie plak an te geven. D'r het ok riegelmaatig overleg west mit de heren Roelof Dragt en Pieter de Jong, mitwarkers van de dörpsarchief, om nao te gaon of d'r nog info te vienen was die eerder leek te ontbreken. Misschien ok konnen ze bescheid geven op vraogen die bij et verwerken van et materiaal ontstonden. Ok de heer Karst Berkenbosch het de lieste nog es deuneumen en as et neudig was zaeken anvuuld mit infermasie. Al doende bin een tal onwissigheden wegwarkt en d'r bin ok nog interessaante anvullings veur 't locht kommen.

Et nut van et veldnaeme-onderzuuk, in 't biezunder wat Berkoop anbelangt
Berkoop is een oolde nederzetting mit een omringend laandschop dat al zolange

as et de meensken heugt, bewoond en bruukt west het. De bewoners hebben et laandschop ommeraek veraanderd, mar ze hebben heur ok anpassen moeten an de beparkings en meugelikheden d'r van. De zaandrogge daor Berkoop op ligt en de beekdallen d'r ommehenne hebben de agrarische meugelikheden en de anleg van de kavels mit bepaold.

An de toponiemen is nog veul of te lezen over de vroegere uutkiek van et laandschop en over de bewoners. Zo bin d'r naemen die hoogte of leegte in et veld anduden, of naor de grondsoorte verwiezen. Veurbeelden bin *De Bult* en *De Liemhoeke*. Ere naemen slaon op et gebruik van de grond, zoas *De Eendekooi* en *De Heide*. Weer aanderen bin nuumd naor een eigener of bruker, zoas *Abele Sippesland* en *Schotanuspoolder*. Bij een tal naemen is d'r een verbaand mit een gebeurtenis die d'r west het. Bij'jeurbeeld: *De Twee Dragonderkolk*.

Sommige naemen verwiezen juist naor de dieren of plaanten die d'r ooit opvalen binnen. Dat is bij'glikeks zo bij *De Reigersbos* en *De Vossebos*. Ie zollen zeggen kunnen dat de veldnaemen mit mekeer een verhael over et dörpsgebied vertellen. Zo bin de toponiemen in heur gehiel ok een soorte van geheugen van et laandschop.

Vule van et oorspronkelijke laandschop dat d'r was in de tied van et ontstaon van de toponiemen is vot. De schaalvergroting van de laandbouw het veul veraanderings brocht. Zo is et verschil tussen hoge en lege minder wodden, de waeterties bin recht maakt, d'r bin now heufdzaekelik gröslanen mit een ientonige begruuing en veul en veul scheidings bin now van schrikdraod en niet meer van een boswal. De heide is haost vot, allienig in en om *De Delleboeren* kuj' nog aorig wat zien van hoe et laandschop vroeger was. Mar ok daore is een pat nog niet zo lange leden opni'j inricht. Dat gebeurde doe et besef kwam

dat d'r te vule verleuren gaon zol van de netuur- en laandschopsweerden.

We hoeven niet de illusie te hebben dat we over echte netuurlike laandschoppen beschikken in oons laand en dus ok niet hier bij omme. Van de vroegste bewoning of hebben de meensken ingrepen mit verbranen, weiden laoten van vee, bejaegen, laand anmaeken. Et laandschop dat we vandaege-de-dag netuur numen zol zonder ingriepen al gauw een ondeurdringber moeras of een dichte bos wodden, zonder veul variaosie.

Deur de laandbouw van vroeger was d'r juist aorig wat variaosie in et laandschop, mit veul soorten vegetaosie, ofhaankelik van de grondsoorte, de hoogte, de ontwaetering. D'r was een gemingd bedrief en daordeur weren d'r akkers en gröslanen, en in de nattere dielen haj' ok laand dat allienig as hujlaand bruukt wodde ('maoden'). *Hussen* oftwel entekooien weren d'r veur de vangst van enten, hakhooitbossies haj' veur de branige en veur iekeschellen.

In de twiede helte van de 20ste ieuw is de grote veraandering begonnen en bin de de laandschoppen veul geliekeser wodden en is et minder wodden mit de netuurweerden.

Mit daank an de veldnaemen kun we nog weten hoe as et ooit west het en wat veur 'gezicht' et laandschop had hebben moet. Veul beeldmateriaol van laandschoppen speciaol uut vroeger tied zal d'r van Berkoop niet wezen. Wel uut et dörp zels, et centrum dus, en ok van boerderi'jen (zie bijjveurbeeld et boekien mit foto's *Berkoop in beeld*). In et boek is as illestraosie van hoe et d'r vroeger uut zag een beschrijving van de bekende J.P.Thijssse opneumen, die wat vertelt over de aanblik van dörp en laandschop in et eerste pat van de twintigste ieuw.

We zien de laeste tied wel weer inspan-

Veldnaemen van Stellingwarf diel VIII

Berkoop verschieit bijkotten bij de Stichting Stellingwarver Schrieversronte. Auteurs: Wim de Boer en Henk Bloemhoff, m.m.v. Karst Berkenbosch, Roelof Dragt en Pieter de Jong. Groot fermaot (A-4) en veul beeldmateriaol. Tal pagina's: ±50. De pries is nog niet wisse, mar bij' vroege bestelling zal een kotting gellen. Zoks kan op info@stellingwarfs.nl

nings om mit ingrepen et laandschop weer naor een vroegere vorm weeromme te brengen of de netuurweerden te verbeteren. Zo bin d'r weer slingerbochten van *De Lende* uutgreuven, is d'r een stuw vervongen deur een vissetrappe, bin stokken laand weer natter maekt en komt d'r gien mest meer op, en wo'n boswallen bescharm. Mar et laandschop van bijjveurbeeld een ieuw leden kriegen we niet weer weeromme, we zullen et mit disse ingrepen hoogstens wat antrekkeliker maeken veur pattie plaanten en dieren en veur de rekreaant.

Mit et boek over Berkoop en zien toponiemen hopen we iederiene die interesse het veur et dörp en et omringende laandschop een bron van infermaosie te geven. Die je ok nuugt om es op ontdekking te gaon in et laandschop. Thuus mit de kaorten en foto's op 'e taofel, mar grootkaans nog beter deur es een kuier te maeken en zels de plakken zien te gaon die bij' naemen heuren. Al mit al en ofslutende: et laandschop lat him op die maniere kennen, en de veldnaemen vertellen as et waore et verhael d'r van.

"Landschappen zijn nooit passief – ze zijn onlosmakelijk verbonden met de identiteit van de mensen die ze bewonen, vormgeven en beheren".

Werner Krauss, kultureel anthropoloog

Van de redactie

Mooie middag veur bewoners woonzorgcentra

Et Stellingwarfs trio De Flierefluuters het de afgelopen winter de bewoners van woonzorgcentra in de Stellingwarven en Wilhelminaoord een mooie middag bezorgd.

De groep bestaot uut Karst Berkenbosch, Grietje Bosma en Mark Verbeek. Zij hebben de bewoners van verzorgingshuizen een Stellingwarfs pergramma anbeuden mit meziek, lieties, gedichten en sketches in saemenwarking mit de Stellingwarver Schrieversronte. Et publiek geneut van disse middaegen.

Et optreden in woonzorgcentrum BerkenStede van Alliade in Wolvege.

Jaarvergeerding Schrieversronte

Nao een peer jaor waarin de jaarvergeerding uutsteld wodden mos deur corona, kan de Schrieversronte die now weer es gewoon in de maand meie holen.

Het bestuur stelt veur om de jaarvergeerding te holen op **zaoterdagmiddag 13 meie 2023 van 14.00 uur tot 17.00 uur in et MFA in Berkoop**. De leden wodden bij disse van harte uutneudigd om d'r bij te wezen. Al van 13.30 ure of kuj'm een koppien koffie of thee kriegien.

Et jaarverslag van 2022 zal disse vergeerding vaaststeld wodden, mor vanzels maekt de SSR der ok een gezellige middag van. Et jaarverslag en de warklieste veur de jaarvergeerding zal begin meie op de webstee te lezen wezen. www.stellingwarfs.nl

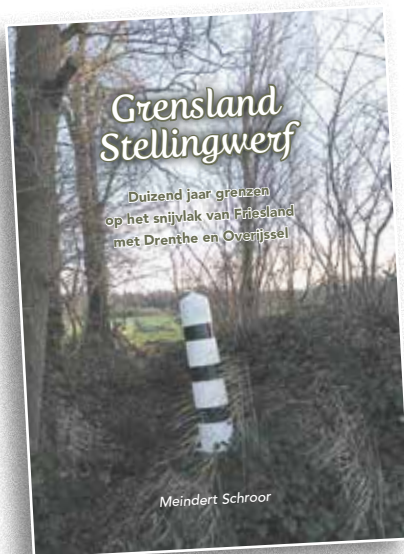
Anmelden veur de jaarvergeerding, graeg veur 10 meie via: bestuur@stellingwarfs.nl

Grenslan Stellingwerf prissenteeerd

Op vrijdagmiddag 31 meert is in et MFA in Berkoop et nijste boek van schriever Meindert Schroor mit de titel *Grenslan Stellingwerf - Duizend jaar grenzen op het snijvlak van Friesland met Drenthe en Overijssel* prissenteeerd. Et is een Nederlaanstaelig boek dat uitgeven is deur de Stellingwarver Schrieversronte. Et eerste exemplaar wodde deur Meindert Schroor utrikt an oold-Schrieversronte direkteur Sietske Bloemhoff, die een stokmennig jaar leden mit et idee veur dit boek kommen was.

Veurig jaar en ok dit jaar is d'r in et hiele laand extra ommedaenken wezen veur de verschillende waeterlinies in oons laand as andaenken an et rampjaar 1672; dat is 350 jaar leden. Daornaost staon ok sund een peer jaar de 'Hollandse Waterlinies' op de UNESCO Wereldarfgoedlieste. Kotomme: de andacht veur de verdedigingslinies van eertieds is groot!

Sund et jaar 2009, doe d'r in et kader van Stellingwerf 700 jaar hier bijomme veul aktiviteiten weren, is bij tal van meensken de geschiedenis van de eigen regio veul meer leven gaon. Dat gelt zeker ok veur de geschiedenis van de Friese Waeterlinie, daar was doe o.m. bij de Bekhofschaans in Berkoop biezondere andacht veur. Oonze stichting gaf in dat jaar o.e. ok et boek 'De Friese Waterlinie' uut, dat schreven wodde deur historikus dr. Meindert Schroor. Een

gedegen mar mitien ok slim plezierig leesber boek, dat goed verkocht wodde. Een peer jaar leden raekte et boek dan ok uutverkocht, en tegere mit de schriever wodde keken naor de meugelikheden van een herdrok. In de tussenliggende jaoren hadde de heer Schroor liekewel ok veerder onderzuukswark daon in et gebied. Hi'j hadde de tidsperiode daarveur uitgebreid, en kwam tot hiele interessaante, nije

inzichten. Uteindelijk wodde be-sleuten dat d'r niet een herdrok kommen moeten zol van et boek uut 2009, mar een hiel nij boek, mit as titel *Grenslan Stellingwerf - Duizend jaar grenzen op het snijvlak van Friesland met Drenthe en Overijssel*. Tiedens et onderzuuk was o.e. naor veuren kommen dat et gebied Stellingwerf in een veul brieder tidsbestek een belangrieke rolle had hadde as 'greenslaand', de toegangspoort as et waore naor et veerdere Frieslaand.

Et boek het een had kaft, telt 160 blad-zieden en kost € 19,50. Et is te koop in de boekhaandels en vanzels is et ok te bestellen bij de Schrieversronte: www.stellingwarfs.nl of telefonisch 0516-451108.

Meindert Schroor - *Grenslan Stellingwerf - Duizend jaar grenzen op het snijvlak van Friesland met Drenthe en Overijssel*. ISBN: 978-90-6466-208-9

Lange ti'jen lezers

Ieje die dikke? Dan doe ik die lange linter. En jim die roje en die krullekop! En laot die kleine dan mar lopen.

Grif daj'm jim now ofvraogen waoraj'm in telane kommen binnen. Waor dit now weer over gaot en veur wie die instrukties gellen.

En wiels jim jim dat doen, vraog ik me wel een betien schieterig of, of d'r hier onder jim ok goenend zitten die heuren bij die zonuumde 'sensitivity readers'. 'Lange ti'jenlezers' zol donkt me de beste vertaeling d'rvan in et Stellingwarfs wezen.

Goenend die algedurig doende binnen en arger heur an wat kraanten schrieven, wat op tilliviesie te zien is en bepraot wodt en op et internet naor overal toe verspreided wodt. En wat wiespraoters, zoas ikzelf misschien ok, die daor dan weer van te zeggen hebben. Et is haandig daj'm weten dat die in de eerste riegels schetste sitewaosie him jaoren leden haost elk weekaende veur dee. Om persies te wezen op et voetbalveld. Onder eren dat waorop ik mit mien voetbalmaoten in aktie kwam, mar grif op een hiele flutte ere velden ok.

In alle geval op die van verienings die te zunig weren om nommers op de shirts van de speulders nijen te laoten. Mit as gevolg dat wi'j as speulders, over et algemien jongen die thuus deur oonze oolders netties grootbrocht wodden, dwongen weren de anwiezings as hierveur te geven op de ok slim botte maniere zoas ik dat krekt nog weer es dee. Anwiezings veural bij hoekschoppen en vrije trappen. Neudig om elke speulder dudelik te maeken wat de ernst en et geveer van de sitewaosie was: de kaans een tegendoelpunt om 'e oren kriegen van. En ja, daorveur mos alles wieden!

Wat mijzels angaot, ik was zokke instrukties wend en kon d'r mit leven. Et heurde d'r now ien keer bij en omkeerd gong et krektliek. Wat dat angaot een liekspul dus. Nooit he'k de indrok kregen dat aandere speulders, eigen en tegenstaanders, d'r bot mit ommepakten.

Lange ti'jen het daenk gieniene d'rvan kregen wat mar goed is ok. Et is ommes pienlik voetballen mit lange ti'jen in kleine schoenen. Et heurde d'r ok bij en we weren et wend, mar et was goed dat d'r uutaenliks roggennommers kwammen waordeur et geven van anwiezings op die botte maniere niet meer neudig was.

Et was deur de publikaosies over de anpassing van teksten in de boeken van Roald Dahl, jaoren naodat die uitgeven binnen, da'k d'r inienend weer an daenken mos. An wat d'r in die tied veraanderd is. Hoe et komt dat tegenworig bij pattie volk de al lange ti'jen de hieltied nóg langer lieken te wodden. Te lange!

Zo lange zels daj' zomar te maeken kriegen kunnen mit alderhaande kommentaor en reakties uut die hoeke! En pattie schrievers en eer volk, liekas die 'lange ti'jen' vanzels ok van et vrije woord, zels doodsbedriegings kriegen!

Even tussendeur van dit plak of: Pim Lammers! Starkte! Hool de kop d'rveur!

Hoe haelen goenend et in heur hassens om zoks te doen? Ie hoeven niet veer over de greens te kieken tegenworig om je te realiseren wat een veurrecht et is in een vrij laand te leven!

Iene van de woorden die as in de hertaeling van de boeken van Roald Dahl anpast wodden moeten zol is et woord 'dik'. Dat zol "enorm" wodden moeten.

Iene die as dikker is as 'enorm' zoj' in et Stellingwarfs omschrievien kunnen as 'slim dik'. Dan liekt et asof et gaot om iene die niet alliend dik is, mar ok 'snogger', de Nederlaanse vertaeling van et Stellingwarfse 'slim'.

Now dat klinkt vanzels al stok positiever! Ja toch? Da'k daormit een positief signaal ofgeve an de lange tijen lezers is dudelik. Grif dat ze me d'r dankber veur wezen zullen, mar ik hoef d'r niks veur!

Dat scheelt en is hopelik mooi mitneumen bij de hertaeling van Stellingwarver boeken. Grif dat die ok an 'e beurt kommen, doe d'r mar daenken omme!

Die stoere James Bond het et ok omme ok niet opreded.

Now is et trouwens, wat boeken in et Stellingwarfs angaot, al zo da'k mien hatte een betien bange vaastehool. En dan niet om de boeken die deur de jaoren henne uitgeven binnen.

Nee, zorgen maek ik me veural om de uutleg bij pattie woorden diej' vienen kunnen in et Stellingwarfs woordenboek. 3789 bladzieden, van 'a capella' tot en met 'zwulver'.

In dat woordenboek staon een tal omschrievings die, wat woordgebruuk en omschrieving van de betekenis angaot, wel es wat te sensitief wezen konnen veur die eerder nuumde 'lange tijenmeensen'. En ik bin bange ok minder geschikt.

Een peer veurbielden wat vrouwluden en manluden angaot, zodaj'm een betien een bield kriegien:

Een klein, maeger en een betien eigenwieze vrouw of maegien is een 'hippentrippe'.

Een lompe vrouw, die mit et wark niet opschöt is een 'hopsteiger'.

Een grote lompe luie kerel is een 'laoban'.

Een dik, dom of lui persoon is een 'gofferd'.

Een chagrijnig en kribbige vrouw is een 'snarre'.

Now, daor wo'k et mar bij laoten, meer veurbielden bin donkt me niet neudig.

Mar koren op 'e meule van die lange tijen dus. Grif dat et jim now dudelik is waoras ik mij zörgen om maeke. Lao'we ofpraoten dawwe et zoveul as meugelik onder de pette én tussen de bladzieden van disse kolumn holen.

Et zol toch iewig zunde wezen as al die woorden op die 3789 bladzieden weer tegen et locht holen wodden moeten. Niet dan? Niet meer over praoten dus!

'Ik heb goed
inzicht in mijn
financiële situatie'

UW BEDRIJF OOK IN ACCONDITIE?

- ✓ Adequate bedrijfsvoering
- ✓ Gedegen administratieve organisatie
- ✓ Gezonde financiële huishouding

- 📊 accountancy
- 📈 belastingadvies
- 📊 strategisch advies
- 🛡️ accountantscontrole
- ⚖️ juridisch advies
- 👤 werkgeversservice

